

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4106 Zemědělská specializace

Studijní obor: Pozemkové úpravy a převody nemovitostí

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mapování památných stromů ve vybraném území a návrh na vyhlášení nového památného
stromu

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Monika Koupilová, Ph.D.

Autor bakalářské práce: Šimová Kristýna

České Budějovice, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této klasifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne:

Šímová Kristýna

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Ing. Monice Koupilové, Ph.D. za trpělivost, odborné rady, čas a ochotu a celkovou pomoc při zpracovávání této bakalářské práce.

Dále chci poděkovat své rodině a přátelům za trpělivost a podporu v průběhu psaní této bakalářské práce. Poděkovat bych chtěla zejména mé mamince, která mi byla oporou po celou dobu psaní bakalářské práce.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zejména zmapování a popis památných stromů v okrese Písek, jejich přeměření a celkové zhodnocení stavu, a také porovnání dendrologických parametrů s aktuálními hodnotami v registru ochrany přírody.

Písecký okres se nachází v Jihočeském kraji. Sousedí s okresy České Budějovice, Tábor a Strakonice a také se středočeským okresem Příbram.

V této bakalářské práci jsou památné stromy zmapovány. U vybraných památných stromů je sepsán jejich popis, aktuální stav a historie. Památné stromy, byly mnou přeměřeny a následně porovnány s měřením hodnot v registru ochrany přírody.

Klíčová slova: památný strom, krajina, péče o dřeviny, zákon

Abstract

The aim of this bachelor thesis is especially mapping and description memorable tree in district Písek, their remeasurement and general evaluating state, and also comparing dendrological parametres with actual value in register nature conservation.

The district Písek is located in South Bohemia Region. It is next to regions České Budejovice, Tabor and Strakonice and also with Central Bohemia region Pribram.

In this bachelor thesis are memorable trees mapped. At selected memorable trees is written their description, actual condition and history. Memorable trees were remeasure by me and subsequently compared with measurement value in register nature conservation.

Key words: memorable tree, landscape, tree care, law

Obsah

1. Úvod	7
2. Cíle práce	8
3. Literární rešerše.....	9
4. Materiál	18
5. Metodika	22
5.1 Literární rešerše.....	22
5.2 Výběr území.....	22
5.3 Podklady	22
5.3 Průzkum kraje.....	22
5.4 Digitalizace.....	23
6. Výsledky a diskuze	24
6.1 Jickovický habr.....	28
6.2 Jickovické lípy	30
6.3 Lípa u hřbitova.....	33
6.4 Klášterní lípa	35
6.5 Platanová alej	37
6.6 Chlaponické lípy.....	39
6.7 Zajímavosti	41
6.8 Návrh na vyhlášení nového památného stromu	42
7. Závěr	45
8. Literatura:	46
8.1 Literární zdroje:	46
8.2 Internetové zdroje.....	46
9. Seznamy.....	47
9.1 Seznam obrázků	47
9.2 Seznam fotografií	48

Seznam zkratk a pojmů

ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
AOPK ČR	Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky
DR ÚSOP	Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody
JDPS	Jednotná databáze památných stromů
ZOPK	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
dBase	První masověji rozšířený systém řízení báze dat pro mikropočítače
FoxPro	Databázové programovací prostředí
GIS	Geografický informační systém
ZCHÚ	Zvláště chráněné území
ODPS	Odborná databáze památných stromů
BPEJ	Bonitovaná půdně ekologická jednotka

1. Úvod

Píše se rok 2017 a svět je čím dál více uspěchaný, vyrábí se rychlejší auta, počítače, telefony, stavíme čím dál více obchodních domů, dálnic a parkovišť. Zeleň se pomalu ztrácí z krajiny kvůli našemu pohodlí a přitom je tak důležitá pro náš život. Nejenže součástí zeleně jsou louky a pole, které nám obstarávají potravu, ale také rybníky, které mají retenční význam a ty nejdůležitější lesy a stromy. Už v dřívějších dobách si lidé uvědomovali důležitost stromů, a proto je také ochraňovali. Bakalářskou práci na téma památné stromy jsem zvolila proto, že vnímám vztah člověka a přírody jako nedílnou součást svého života a života každého z nás. Strom pro mě znamená naši přírodní a kulturní hodnotu, kterou je potřeba chránit, jelikož nás obohacuje. Toto téma jsem si také zvolila díky místu, kde jsem vyrůstala a kde jsem si vztah k přírodě vypěstovala.

Tato bakalářská práce se zabývá zmapováním památných stromů v okrese Písek, který se nachází v Jihočeském kraji. Byl navržen nový památný strom tomto okrese. V této práci jsou zmapovány památné stromy, jejich popis, aktuální stav a také historie, u výsledků je také sepsán můj průzkum.

2. Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je zejména zmapování a popis památných stromů v okrese Písek, přeměření, zhodnocení celkového stavu a porovnání dendrologických parametrů s aktuálními hodnotami v registru ochrany přírody. U vybraných stromů zjistit jejich příběh. Součástí práce je také návrh nového památného stromu.

Smyslem této práce je přehledně podat získaná data ze zadaného problému v přehledné formě, dále také poskytnout mapy s přesnou lokalizací památných stromů pro jejich zjednodušenou identifikaci.

3. Literární rešerše

Jak napsal Václav Větvicka: „*Stromy jsou patrně nejmohutnější organismy na Zemi nebo alespoň, co se rostlin týče. Mohou být tak velké, že aby člověk dohlédl na vrchol, musí pořádně zaklonit hlavu. A pak ji sklonit, a možná i čepici semknout*“ (Marie Hrušková, Václav Větvicka, 2005). Již od začátku existence lidstva je člověk a krajina propleten dohromady a bude tomu i tak v budoucnu, tedy pokud si ji nezničíme nebo ji nenecháme zpustnout. V krajině si člověk stavěl, stavět bude dál svá obydlí a zbytek krajiny mu pak poskytne místo na obživu, proto je krajinný rámeček zdrojem a místem života, bez kterého bychom těžko přežili. Bohužel v posledních letech přišel rozvoj technologií a využívání zdrojů, které krajinu snadno zničí, ale také některé neúnosné podmínky pro život v některých částech krajiny mohou vést k jejímu opuštění a tím zpustnutí – ani jednu z těchto hrozeb bychom neměli dopustit. Krajinný monument či památné místo s těmito pojmy pracuje památková péče, ochrana přírody používá podobný pojem – památný strom, rozumí se jím strom, který je starý nebo významný a je historicky (či domněle) spjatý se slavnými událostmi z českých dějin, se slavnými osobnostmi nebo jsou spjaty s lidovými příběhy (edit. Hájek, Jech, 2000). Tak jako je koruna odznakem králů, u stromů je to znak pro nádhernou ozdobu, jenž mění barvy s postupem času a ročního období a také je základem života pro rostliny a nepřímo i pro lidi, protože listy produkují přes den kyslík a v noci nám zase odebírají oxid uhličitý. Nesmím zapomenout ani na to, že přes listy se odpařuje voda a tím je ovlivněn i její koloběh na zemi. Kmen je naopak odznakem vytrvalosti, díky jemu můžeme určit stáří stromů. Jeho kůra se mění v průběhu let, v mládí je krásně hladká a pružná, časem se však proměňuje borku s prasklinami (Marie Hrušková, Bedřich Ludvík, 2006). Vnější kůra poskytuje stromu hlavní ochranu, a když je pak strom zraněn (fyzické zranění, fyziologické oslabení nebo strukturní změnou) vede to k jeho oslabení, a ten pak je-li dostatečně silný a přežije nebo zemře (Maser, 2003). Ve skryté zemi jsou pak kořeny, které musejí být silné, ale i úporné, aby pod zemí mohly najít vodu a živiny, musejí se dokázat probít kameny a přitom držet hmotný strom i korunu. Definice o stromech bychom našli určitě mnohem více, už kvůli tomu, že jsou našimi největšími výrobci vzduchu nebo díky tomu, že poskytují život tolika živočichům. U stromů bychom našli spousty „nej“, například nejvyšší strom, nejzajímavější, ale co strom, který se k nám dostal z Číny a v botanice je považován za pozdrav z třetihor? Řeč je o jinanu dvoulaločném, kterému se jehlice spojili do plochy a vytvořili tak listy osobitého tvaru (Marie Hrušková, Bedřich Ludvík, 2006).

Dalo by se říci, že zákon 114/1992 Sb. na ochranu památných stromů, můžeme brát jako speciální nástroj pro ochranu dřevin. Návrh může podat každý občan, ale mělo by se jednat jen

o stromy, či stromořadí svým způsobem výjimečné, jak svým vzrůstem, věkem nebo to mohou být stromy, které jsou historicky cenné nebo s k nim váže historická událost, či dokonce příběhy a pověsti. V návrhu na vyhlášení památného stromu nebo stromořadí bychom měli najít identifikaci předmětu ochrany, tj. obec, katastrální území, parcelní číslo pozemku, druh dřeviny a další; zdůvodnění ochrany, výpis z evidence a obrázek katastrální mapy. Správního řízení se účastní vlastník pozemku a vlastník pozemku v ochranném pásmu. Podle umístění stromů se návrh projednává i s dotčenými orgány, např. vodoprávní úřad, orgán státní správy lesů, aj., Ale u výběru památného stromu je také důležité dbát na jeho zdravotní stav a vyhlídku do budoucna vůči prostředí, kde roste. Na památné stromy se vztahuje i ochranná podmínka, která obsahuje zákazy poškozování, ničení a rušení stromů v přirozeném vývoji, tyto zákazy platí po celou dobu existence stromu, do doby než se ochrana pro strom zruší podle § 56, za úmyslné porušení zákazů, tedy za poškození nebo dokonce zničení památného stromu, lze udělit pokutu až 50 000 Kč fyzické osobě (§ 87 odst. 3) a až 500 000 Kč podnikatelské osobě nebo fyzické osobě, která podniká (§ 88 odst. 1), pokud byl přestupek spáchán ve zvláště chráněných území (ZCHÚ), může být pokuta až dvojnásobně vysoká (§ 87 odst. 4). Každý památný strom nebo stromořadí má své ochranné pásmo dle § 46 odst. 3, ten říká, že: *„Je-li třeba památné stromy zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí, vymezi pro ně orgán ochrany přírody, který je vyhlásil, ochranné pásmo, ve kterém lze stanovené činnosti a zásahy provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud tak neučiní, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinasobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, například výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace“* (citace zákona 114/1992, § 46 odst. 3), ale orgán ochrany přírody má oprávnění stanovit bližší podmínky ochrany, čili činnosti, které tu lze provádět, ale pouze s jeho souhlasem. Rozsah toho pásma, by měl zaručit ochranu stromů za posouzení určitých podmínek, jako například minimálně by měla být chráněná plocha, která odpovídá průmětu koruny. A samozřejmě, jak je uvedeno v §46 odst. 3, v tomto pásmu nesmí být prováděna žádná škodlivá činnost. Památní strom nebo stromořadí bychom poznali podle štítků, které nesou malý státní znak České republiky a označením Památný strom, tyto štítky se umísťují tak, aby nepoškozovali strom, památné stromy jsou také evidovány v ústředním seznamu ochrany přírody (dále jen ÚSOP), v mapových podkladech se vyznačují prázdným červeným kroužkem, či kroužky. Výše jsem se zmínila, že ochrana pro památný strom může být zrušena dle § 56 odst. 3 a to v zájmu veřejného zdraví nebo bezpečnosti veřejnosti, či leteckého provozu, obrany státu, pro účel vzdělání nebo výzkumu a další. Pokud by se nenašlo jiné uspokojivé řešení, a v případě, že populace druhu bude udržena z hlediska ochrany v příznivém stavu, dle § 3 odst.

l písm. r): „stav druhu z hlediska ochrany je považován za "příznivý", jestliže údaje o populační dynamice příslušného druhu naznačují, že se dlouhodobě udržuje jako životaschopný prvek svého přírodního stanoviště, a přirozený areál rozšíření druhu není a pravděpodobně nebude v dohledné budoucnosti omezen, a existují a pravděpodobně budou v dohledné době i nadále existovat dostatečně velká stanoviště k dlouhodobému zachování jeho populací.“ (citace ze zákona 114/1992, §3 odst. 1 písm. r)) Tyto podmínky se ověřují v rámci již konkrétního správního řízení. Péči o dřeviny by měl vykonávat vlastník pozemku (viz. níže), při výskytu epidemických, či jiných chorob, orgán ochrany přírody může udělit vlastníkům nezbytné provedení zásahů a to i pokácení stromů, ovšem ne těch památných. V § 8 je uvedeno, že ke kácení stromů je potřeba povolení orgánu ochrany přírody, toto povolení nemusí být, pokud kácíme dřeviny pěstební, oznámení o záměru kácení musí být ohlášeno nejméně 15 dnů předem a písemně zasláno orgánu ochrany přírody, ten jej může pozastavit, omezit nebo dokonce zakázat. Povolení není třeba ke kácení dřevin, které svým způsobem ohrožují životy nebo zdraví anebo hrozí škoda majetku, pokud se provede tento způsob kácení je i tak potřeba zaslat písemně oznámení o provedení orgánu ochrany přírody (Miko, 2005).

V současné době je v ÚSOP evidováno (stav k roku 2015) na území České republiky 5 858 památných stromů, ale jsou zde započteny i stromy, které již zanikly a jejichž ochrana byla zrušena, celkový počet je tedy mnohem nižší. V seznamu převažují domácí druhy, ale našli bychom zde i stromy exotické, či kultivary. Nikoho by nemělo překvapit, že největší zastoupení v památných stromech převládá lípa, která dosahuje 44%. Lípa jakožto náš národní strom, byla také předmětem kultu starých Slovanů (Hrušková a Turek, 1986). Dalším nejpočetnějším rodem je dub, který je zastoupen 23% a až s velkým odstupem následuje buk, jasan a platan. Dále jsou zastoupeny rody jako jilm, tis, jedle, smrk, borovice, hrušeň, jinan a další (Reš, 1998). Údaje o stáří stromů mohou být velmi ošidné, protože většina nejstarších stromů v sobě mají dutinu nebo jsou jejich letokruhy nečitelné. Proto se často stáří stromů odhaduje, navíc se věk stromů mnohokrát nadsazuje s ohledem na legendy a pověsti, například jen dva z pěti chráněných Žižkových dubů mohou pamatovat skutečného Jana Žižku (Němec, 2003). K řadě památných stromů se váže příběh, historická událost nebo pověst. Najít můžeme stromy královské (Královská lípa Karla IV.), stromy, které jsou spojeny se známými osobnostmi (Lípa Boženy Němcové), další stromy mohou být rodové, ty byly obvykle vysazovány u mlýna nebo statku a jejich paměť se tak přenáší z generace na generaci. Ale důležité jsou i stromy na fotografiích a na obrazech, protože díky jim můžeme identifikovat a sledovat jejich vývoj v krajině (Hrušková, Turek, 1995). Novým hlediskem ochrany památných stromů je záchrana

jejich genetického bohatství, přitom se vychází z domněnky, že stromy, které jsou starší 250-300 let jsou pozůstatkem původních domácích dřevin. V seznamu jsou, ale zastoupeny i některé odrůdy ovocných stromů, jako je hrušeň, či jabloň (Reš, 1998).

Jak se vlastně stromy stávaly posvátnými? Stejně tak jako v dnešní době i v dávnověku, lidé měli na zřeteli svůj užitek, a proto volily stromy, které byli nejužitečnější a byli zárukou přežití, tedy i takové stromy, kterých bylo v okolí hojně – například v severských zemích šlo o dub, díky žaludům, které bývaly součástí potravy. Avšak posvátný strom mohl být i takový, který byl v okolí velmi vzácný, jehož plody, listy nebo pryskyřice měly léčivý účinek. Památný strom se, ale mohl stát i takový, který rostl nad prameništěm nebo studnou – zde byla důležitým zdrojem života voda. Ale stromy byly považovány za posvátné také díky svému vzrůstu, vůni, či vzhledem a tím dokázali podnítit u lidí fantazii (Marie Hrušková, Václav Větvíčka, 2005). Proto jsou stromy mnoha básníky vyzdviženy jako symboly stálosti, věrnosti, odolnosti a síly. Také pronikly do národních a erbovních znaků a staly se kultovními rostlinami (Václav Větvíčka, 2008). Dříve lidé věřily, že jejich život jim umožňuje duše, kterou má každý člověk, živí lidé se mohou hýbat, mohou jíst, bojovat, čili mají v sobě zvláštní sílu, která když je opustí, člověk přestane žít a stejné je to i se všemi ostatními tvory. Stromy také rostou, kvetou a bojují o přežití, na zimu jsou bez listů jako mrtvé, avšak s jarem se jejich duše opět probouzí – proto obdivovali zejména stromy (Marie Hrušková, Václav Větvíčka, 2005). To je i možný důvod toho proč se symbol stromu objevuje v tolika mytologiích, například strom života či strom poznání. O památný strom je, ale potřeba se pravidelně a systematicky starat kvůli tomu, aby v pozdějším věku nepřicházeli komplikace, které by strom mohli oslabit a tím i třeba zahubit (Anonymous, c). Kdo, ale pečuje o památné stromy? O správnou péči, by se měl postarat vlastník pozemku, na kterém památný strom roste. Vlastník, ale musí ke všem zásahům, které bude provádět, nutný souhlas od orgánu ochrany přírody (ten je oprávněn vyhlášovat nebo rušit ochranu památných stromů), tento souhlas by měl být v souladu s odborným posouzením potřeb navrhovaných opatření, vlastník proto musí předem zažádat orgán ochrany přírody o souhlas, v žádosti nesmí chybět rozsah zásahu – popis, zákres, fotodokumentace a projekt. Souhlas orgán ochrany přírody poskytne formou správního rozhodnutí, souhlas udělí pouze tehdy, kdy v žádném rozsahu nedojde k poškození památného stromu, zásahy by měli být provedeny certifikovanou firmou, která se zabývá péčí o stromy (arboristická firma). Všechny tyto provedené změny a zásahy musejí být zaznamenány v jednotné databázi památných stromů (zkráceně JDPS). Je žádoucí používat metody přírodě blízké s omezením tvrdých zásahů tam, kde je to možné a bezpečností situace to dovoluje, v zájmu zachování jiných mikroekosystémů.

Hlavní je provedení dokumentace zásahu, která by měla být ve formě zprávy ošetření, ta by měla být součástí objednávky. Důležité jsou také fotografie před zásahem i po zásahu. Kopie zpráv o ošetření jsou ukládány v centrální dokumentaci ÚSOP. Kvůli vysoké finanční náročnosti pro ošetřování památných stromů lze uplatnit částečné krytí nákladu, vlastník se může dovědět více na stránkách agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (dále jen AOPK ČR) (<http://www.dotace.nature.cz>). Bylo by dobré uvažovat do budoucna o fondu, kterým by se stát podílel na opravení škod, které vznikly havárií, i když o památný strom bylo pečováno odpovídajícím způsobem a havárii zavinily přírodní katastrofy (Reš, 1998). Účel těchto arboristických prací je také hodnocení stavu stromů, získat jejich popis, zhodnocení biologického a „mechanického“ stavu stromů. Návrh opatření souvisí s přehledem budoucího vývoje, které mohou směřovat k případné stabilizaci zjištěných vad stromu nebo se mohou zlepšit podmínky pro růst stromu. Hodnocení stavu má tři základní kroky – Vizuální šetření, použití speciálních metodik vizuálního hodnocení a přístrojový test. U vizuálního šetření jde o celkové posouzení stromu, ten se porovnává s „ideálním“ stromem, který je většinou smyšlený. Ve druhém kroku se zjišťují vady na stromě a jejich zhodnocení, jak moc sníží celkovou vitalitu do budoucna stromu. Třetí krok je nejčastější u stromů, které mají rozsáhlejší vady a musí se proto provést detailnější rozbor jeho stavu (Kolařík, 2005)

První databáze památných stromů bychom našli dávno před platností ZOPK (zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů), v té době ještě nebyl v právních předpisech zakotven pojem památný strom, ale významné stromy vyhlášovali jako chráněné přírodní výtvořy a chráněné přírodní památky (podle zákona č. 40/1956 Sb.). Tyto databáze byly součástí informačního systému ochrany přírody NATURIS 09, od roku 1990 do roku 1994, ty čerpaly v první řadě z podkladů tehdejších krajských středisek památkové péče a ochrany přírody, z tehdy dostupných softwarových prostředí, jako dBase, FoxPro. Základním stavebním kamenem a také velmi důležitým zdrojem informací o památných stromech, bylo založení databáze památných stromů v prostředí ACCESS 2,0, která navazovala v roce 1997 na dBase. Avšak pokusy o sepsání seznamu starých a významných stromů sahají mnohem dál. Například v roce 1899 byl publikován první přehled památných stromů v Čechách Janem Evangelistou Chadta Ševětínského. V roce 1913 pak vyšel jeho ucelený soupis – Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Tato publikace se stala důležitou, protože v ní dodnes můžeme najít cenné informace, jako jsou konkrétní dendrometrické údaje, s téměř přesnými detailními popisy, v ojedinělých případech je možné se setkat i s fotodokumentací. Některé stromy z publikace přežily dodnes (např. lípa v Kamenici nad Lipou). Mohli bychom

řící, že Chadtův soupis památných stromů je základem pro současné digitální databáze, avšak to jestli tyto digitální data přetrvají dalších sto let, tak jako Chadtův soupis, není ale vůbec jisté. Ale nesmím opomenout ani organizovaný soupis – Svazem okrašlovacích spolků, který byl vydán ve 40. letech 20. století nebo práci krajských středisek státní památkové péči v 50. letech 20. století (Štěrba, 2015). Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky vede ÚSOP, do kterého jsou památné stromy, ať jsou vyhlášené, či smluvně chráněné, evidovány. Podle § 46, zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny: *„je možno mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za "památné stromy". Pro zabezpečení památných stromů před škodlivými vlivy je možné, aby orgán ochrany přírody, který vyhlašuje památné stromy, vymezil pro ně ochranné pásmo a stanovil podmínky ochrany, respektive určil činnosti, které je možno v ochranném pásmu konat jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud nebylo ochranné pásmo takto vymezeno, platí, že každý památný strom má ze zákona určeno základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru měřeného 130 cm nad zemí. Rovněž ze zákona vyplývají základní ochranné podmínky v tom smyslu, že v tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost“* (citace zákona 114/1992, § 46). V tomto seznamu jsou sepsány popisy, soupisy, geometrické a polohové určení a odborná dokumentace k památným stromům a to včetně jejich ochranných pásem a smluvně chráněných památných stromů nacházejících se na území České republiky podle § 39 zákona. Tyto informace jsou vedeny jak v papírové, listinné – archiv ÚSOP, tak i v digitální podobě – databáze stromů, lze najít i na stránkách AOPK ČR (viz obrázek 1.). Údaje jsou převzaty z vyhledávací dokumentace památných stromů a dalších odborných údajů o nich s ohledem na aktuální stav a jsou zde evidovány. V terénu bychom památný strom poznaly z tabulek, na kterých je malý státní znak České republiky anebo je na tabulkách text „památný strom“ či „památné stromy“ (Anonymous b, 2017). Termín databáze stromů je používám především pro aplikaci, která propojuje údaje o památných stromech z digitálního registru ÚSOP a jejich podrobné údaje o památných stromech. Proto je možné nalézt v jednom prostředí propojeny přes jeden identifikační znak (kód ÚSOP) údaje, které jsou vedeny v ÚSOP na základě vyhlášky č. 64/2011 Sb., která jsou v platném znění a data popisující památné stromy s možností průběžných aktualizací na základě zjištěných aktuálních údajů v terénu (Štěrba, 2015). Pracovníci regionálních pracovišť AOPK ČR vytvořili na základě dat z ÚSOP ve druhé polovině roku 2007 geografická data o památných stromech, které zahrnují grafickou a alfanumerickou složku (data GIS). Následujícího roku bylo rozhodnuto o provedení revize dat ZCHÚ a památných stromů, z důvodu zkvalitnění digitálních dat, které byly poskytovány pro účely územně analytických podkladů (Zelenková, 2012). Údaje

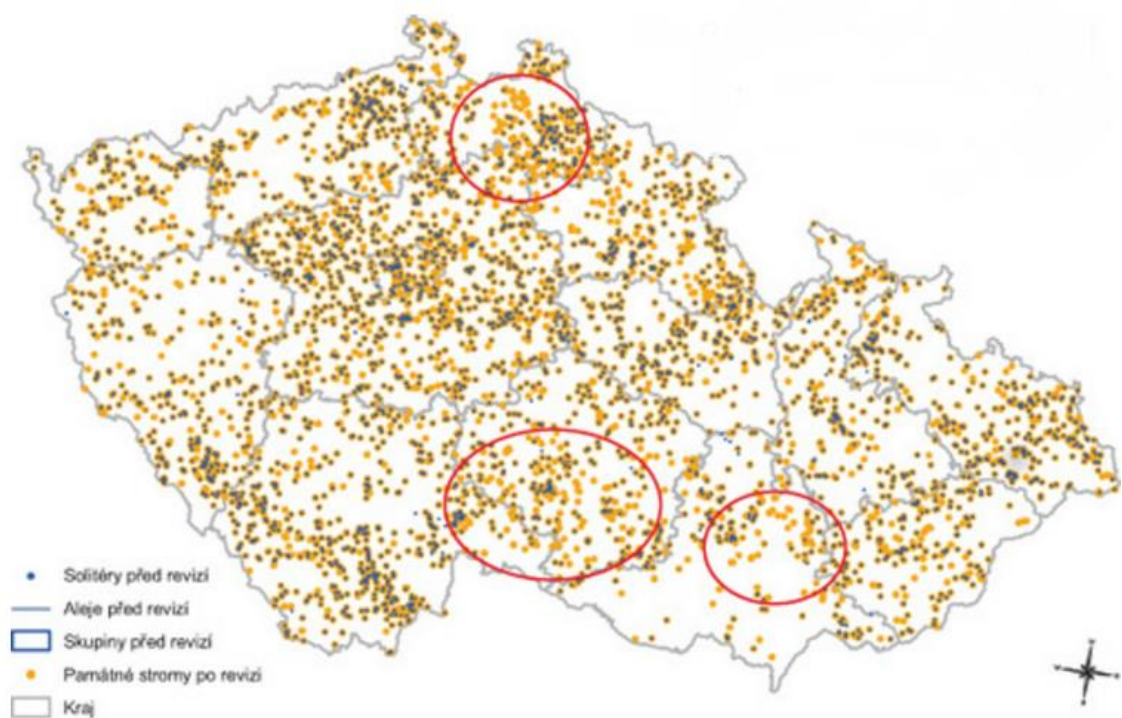
převzaté z vyhlášovací dokumentace památných stromů jsou v digitálním registru ÚSOP vedeny jako právní stav památných stromů a ten je víceméně neměnný a je zobrazen zeleným podbarvením tabulek. Do této části se dostávají povinně vedené údaje z pravomocných rozhodnutí o vyhlášení památných stromů, každý nově zapsaný strom má přidělen kód ÚSOP, ten charakterizuje vždy jen jeden objekt památného stromu, ale může to také být stromořadí či skupinka stromů. Ovšem k objektu se zapisují běžnější údaje, jako jsou údaje o územním členění – kraj, obec, katastrální území a jiné; počet jedinců, ochranná pásma, apod. Dále jsou v databázi památných stromů vedeny i podrobné údaje o jedincích v rámci objektu památných stromů. Jedinec představuje konkrétní strom a na rozdíl od údajů v ÚSOP je možné tyto data kdykoliv doplnit nebo aktualizovat v souvislosti na skutečný stav stromů a to i bez nutnosti správního aktu. Pod modrým podbarvením tabulek se zapisují podrobná data, k těm mají editační práva jen pověřeni pracovníci AOPK ČR, případně správy národních parků (Štěrba, 2015).

102801	Jinan u Strážovického zámku	Jednotlivý strom	1	1	Písek	15.10.1997		
102802	Duby u Těšínova	Skupina stromů	2	2	Písek	04.12.2004		
102803	Jenišovický javor	Jednotlivý strom	1	1	Písek	11.01.2001		
102804	Hrušeň v Zálší	Jednotlivý strom	1	1	Písek	11.01.2001		
102805	Lipy v Zahradce	Skupina stromů	2	2	Písek	11.01.2001		
102806	Jenišovická hrušeň	Jednotlivý strom	1	1	Písek	15.08.2000		
102807	Dub u Květovské obory	Jednotlivý strom	1	1	Písek	17.08.2000		
102808	Květovský buk	Jednotlivý strom	1	1	Písek	18.04.2000		
102809	Sádecký dub	Jednotlivý strom	1	1	Písek	07.01.2000		
102810	Dub u Osevy	Jednotlivý strom	1	0	Písek	07.01.2000	22.04.2008	
102811	Albrechtická lipa	Jednotlivý strom	1	1	Písek	18.01.2000		
102812	Jirovec maďal	Jednotlivý strom	1	0	Písek	29.04.1999	19.02.2016	
102813	Dub u Vokatých	Jednotlivý strom	1	1	Písek	29.04.1999		
102814	Dub u Klímů	Jednotlivý strom	1	1	Písek	29.04.1999		
102815	Lučkovický dub	Jednotlivý strom	1	0	Písek	26.09.1997	29.12.2009	
102816	Dub na židovském hřbitově	Jednotlivý strom	1	1	Písek	26.09.1997		
102817	Platan javorolistý	Jednotlivý strom	1	1	Písek	06.03.1995		
102818	Chrastinská lipa	Jednotlivý strom	1	1	Písek	11.06.1996		
102819	Prilepovský dub	Jednotlivý strom	1	1	Písek	18.04.2000		
102820	Lipa v Chyskách	Jednotlivý strom	1	1	Písek	15.08.2000		
102821	Branická lipa	Jednotlivý strom	1	1	Písek	15.08.2000		
102822	Jickovický habr - Varta	Jednotlivý strom	1	1	Písek	11.01.2001		
102823	Javor na Vinicích	Jednotlivý strom	1	1	Písek	07.01.2000		
102824	Žebrákovská lipa	Jednotlivý strom	1	1	Písek	18.04.2000		
102825	Blehovská lipa	Jednotlivý strom	1	1	Písek	18.04.2000		

Obrázek 1. - Ukázka z databáze AOPK ČR- <http://drusop.nature.cz>

Jak už jsem se zmiňovala v roce 2008, byla prováděna podrobná revize dat a dokumentace památných stromů, z důvodu podrobnější dokumentace a aktualizaci digitálních dat uložených v registru ÚSOP. Dále také probíhala aktualizace podrobnějších údajů, ty byly od roku 2009 odděleně vedeny od ÚSOP. Hlavním cílem tedy byla kontrola stromů v terénu, která byla na území mimo chráněné krajinné oblasti vázaná na spolupráci regionálních pracovišť, v krajských střediscích AOPK ČR s orgány ochrany přírody, zejména s pověřenými

obecními úřady. Avšak ne ve všech případech se podařilo provést revizi, aby se získali aktuální výstupy, ale i tak došlo k celkovému zkvalitnění údajů, identifikaci a postupnému odstranění nesrovnalostí, a ke sjednocení údajů, které jsou povinně vedené v digitálním registru ÚSOP a rozšíření údajů do jedné databáze památných stromů (Štěrbá, 2015). Na začátku roku 2009 proběhlo v rámci revize prověření dokumentace centrálně vedené v ÚSOP. Výsledkem byl seznam stromů vedených v digitálním registru Ústředního seznamu ochrany přírody (dále jen DR ÚSOP), u kterých chyběla dokumentace. To se mohlo stát v případě, kdy strom za památný vyhlášen nebyl, nebo když orgán ochrany přírody „zapomněl“ zaslat nezbytné údaje do ÚSOP. Přípravy na sjednocení DR ÚSOP a Odborné databáze památných stromů (ODPS), které byli doposud odděleně vedené, začali na konci roku 2008. Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma databázemi spočívá v jejich typu vedení údajů. V DR ÚSOP je obsah veden podle právního předpisu (vyhláška č. 64/2011 Sb.) a byl zde veden „právní stav“ údajů o památných stromech, který pramení z vyhláovací dokumentace. V ODPS je naopak veden „skutečný stav“, ten zahrnuje podrobnější a odborné údaje o památných stromech, například měření stromů v čase, vývoj zdravotního stavu stromu a jiné, také může evidovat údaje, které odpovídají skutečnosti, ale nejsou shodné s vyhláškou (například název památného stromu), hlavním cílem tedy bylo odstranění možných nesouladů, které vznikly z duplicitně vedených dat, zajistit, aby ODPS byla návazná na právní vrstvu vedenou DR ÚSOP a připravit rozšíření aplikace tak, aby část revize mohl zpracovat odpovědný pracovník přímo v modulu ODPS. Toto sjednocení bylo dokončeno ve druhé polovině roku 2009 spolu s vytvořením nadstavbové aplikace (Zelenková, 2012). Cílem prověrky památných stromů v terénu bylo ověřit existenci stromů a doplnit základní údaje včetně polohy stromů. K velkému zkvalitnění dat pomohlo sledování vyhlášených památných stromů, které již neexistují, protože když strom zanikl a do ÚSOP přišla jen informace o zániku, na strom se i nadále pohlíží jako na vyhlášený. Jsou známé případy, kde neexistuje přes 50% stromů v alejích nebo chráněných skupinách. Strom se vyřadí z evidence až po doručení o rozhodnutí o zrušení do ÚSOP. Práce prováděli pracovníci správ CHKO a krajských středisek, spolupracovali s příslušnými orgány ochrany přírody, při zjišťování a prověřování údajů, tato revize byla zpracována do ODPS. V první polovině roku 2010 vytvořili pracovníci územně příslušných regionálních pracovišť zpracovanou geografickou vrstvu, zpracovanou na základě zjištění z revize. Po topologickém dočištění dat z jednotlivých území, topologickou kontrolou a další opravy dat provedli pracovníci ÚSOP. Na obrázku 2 je porovnání památných stromů před a po revizi (Zelenková, 2012).

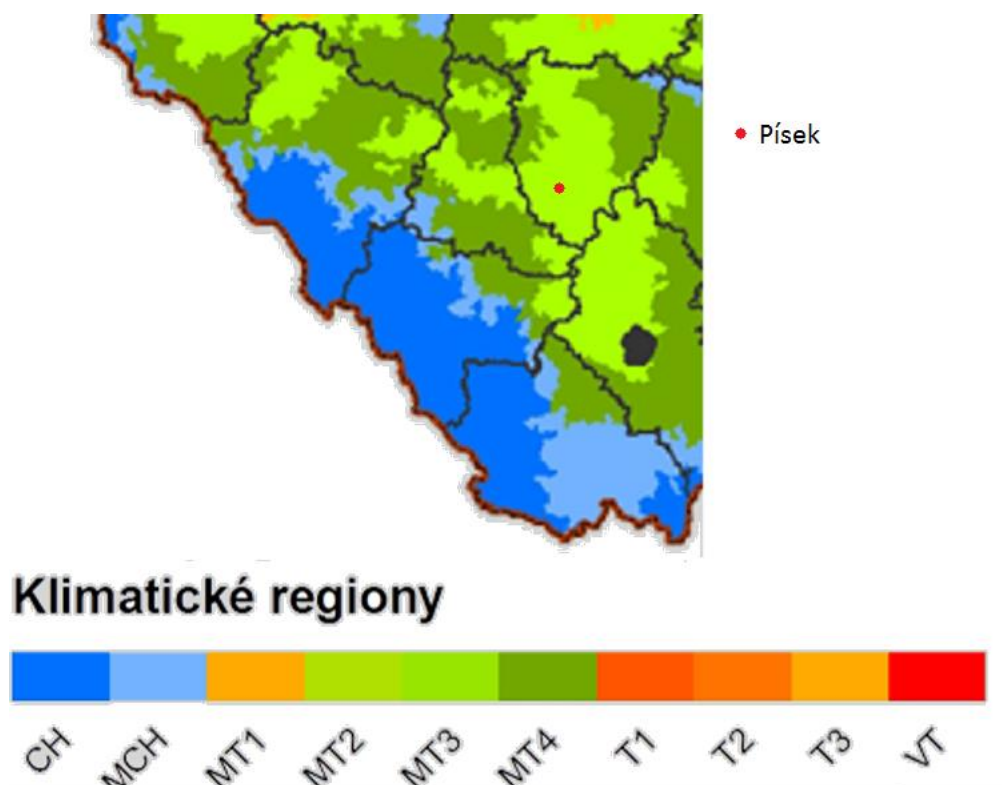

Obrázek 2. - Porovnání vrstvy památných stromů před revizí a po revizi

Ve značné míře je zkvalitnění dat závislé na vyhledávatelích, dnes se chyby vyskytují hlavně z chybného vyhlášení, avšak chyby, které bylo možné odstranit z pozice správce dat, byly z větší části vyjmuty, tyto chybné informace jsou zaevidovány ve vyhledávací dokumentaci v položce jako CHYBA. Nejčastější chyby v dokumentaci je, že chybí parcela, na které strom stojí, chybí počet památných stromů v alejích nebo skupinách, chybí souřadnice nebo jsou chybně zapsané a další. AOPK ČR postupně informuje příslušné vyhledávatele o chybách, ty jsou zasílány elektronicky s popisem a zákresem chyby. Koncem roku 2011 byla data zpřístupněna jednotlivým odborům životního prostředí krajských úřadů (Zelenková, 2012).

4. Materiál

Okres Písek se nachází v Jihočeském kraji, sousedí s dalšími třemi jihočeskými okresy, České Budějovice, Tábor a Strakonice a středočeským okresem Příbram. Sídlem Píseckého okresu je město Písek, který spolu s Milevskem jsou pověřeným obecním úřadem. Okres Písek má rozlohu 1 138 km² se 70 741 obyvateli. Nachází se zde 75 obcí, z toho 5 měst a jeden městys. Jižní část okresu je rovinná a proto je zde velký význam v zemědělství a rybníkářství, naopak v severní části je krajina více zvlněná a proto větší plochu zaujímají lesy. Okresem protéká pět řek – Vltava, Otava, Lomnice, Blanice a Skalice. Nejvyšší nadmořská výška se nachází na severu okresu s vrcholem Kozlov o výšce 708 m, další výrazný masiv je s vrcholem Velký Mehelník, který je 632 m vysoký a nachází se v Písecké pahorkatině. Průměrná nadmořská výška se pohybuje kolem 450 m, pouze 10 % pozemků, které se nachází v severní části okresu, dosahují nadmořské výšky nad 550 m. Podnebí je zde mírné. Průměrná roční teplota je 7,7 °C. Průměrné roční srážky jsou cca 620 mm, Langův dešťový faktor je 80 (Anonymous, a). Na mapě č. 1. jde vidět, že písecký okres se nachází v mírně teplé oblasti.

Mapa č. 1. - Zařazení povodí do klimatické oblasti – is.cuni.cz

Toto území se rozkládá v širokém pásmu, přibližně na ploše 1 145km² od Hluboké nad Vltavou po Orlík nad Vltavou. Geologickým podkladem jsou zde převážně granitoidy střeďočeského a moldanubického plutonu a moldanubické horniny s četnými vložkami. Můžeme zde najít i lokality, kde se vyskytují senonské a neogenní sedimenty. Na západě a východě je reliéf místy tektonicky porušen. Reliéf se také člení strukturními hřbety a sukami, hluboce zaříznutými údolními řekami Vltavy, Otavy, Lužnice a jiných přítoků, nalezneme zde zbytky neogenních zarovnaných povrchů (Demek, 1987). Na většině jižní a střední části Písecka se nachází Písecká pahorkatina, která zastupuje na západní části regionu pahorkatinu Táborskou. Území okolo píseckých hor (nebo také Písecká pahorkatina) má typické rysy pahorkatin, ale směrem na východ od Písku je velmi členité. Významným morfoloģickým pásmem je Mehelnická vrchovina s nejvyšším bodem Velký Mehelník, s výškou 632 m.n.m (Chábera. 1985).

Na jihozápadní části bychom našli, v menším plošném rozsahu, část Českobudějovické pánve – Putimská pánev, přesněji řečeno okrsky Kestřanské pánve a Mladějovické pahorkatiny. Toto území je pozůstatek ze třetihorního sladkovodního jezera, dnes je pánev odvodňována řekou Blanici, která se pak nedaleko Putimi vlévá do Otavy. Kestřanská pánev je vyplněná nezpevněnými jíly, jílovitými písky a štěrky. Reliéf je mírně zvlňňný, ve středu pánve bychom našli naakumulované roviny s četnými meandry, mrtvými rameny a rybníky, naopak při okrajích jsou podložní migmatity a perlové moldanubika, která vystupují v nízkých elevacích na okrajích pánve (Demek, 1987). Bonitovaná půdně ekologická jednotka (dále jen BPEJ) je zde 5.46.00. Tato půdní jednotka spadá do 3. třídy ochrany zemědělského půdního fondu, hodnota její průměrné ceny je 8.94 Kč za m². Reliéf je s mírnými svahy a terénními depresiemi, půda je hluboká stejně jako mocnost ornice. Struktura půdy je spíše drobtovitá, půda je středně pórovitá a její pH je slabě kyselé. Tato část okresu je celá oglejená, díky častým periodickým zamokřením, která zde vznikají (Anonymous e, 2015).

Směrem dále na jih se rozprostírá další část, i když na velmi malém území, Českobudějovické pánve, a to pánev Blatská, s okrsky Vodňanské pánve a Chvalešnické pahorkatiny. Tato malá část je v průměru 12 – 13 km široká a její celková rozloha je 418 km², její výšková členitost je v rozmezí 20 – 80 m. Směrem na severozápadní část bychom našli podloží biotitických pararul a migmatitů moldanubika, které sem vystupují jako menší kry. Dno je zde ploché, ale akumulační reliéf pánve omezuji nevysoké, avšak velmi výrazné zlomové svahy (Demek, 1987). BPEJ je 5.53.01 a spadá do 3. třídy ochrany zemědělského půdního fondu. Průměrná cena je 6.29 Kč za m². Půda je hluboká, mocnost ornice je středně hluboká až

hluboká. Struktura je drobtovitá, ale v hlubších horizontech bez struktury. Mimo ornici je oglejení až k půdotvornému substrátu, zamokření je periodické převlhčení až zamokření. Zrnitost půdy je středně těžká stejně jako pórovitost a pH je slabě kyselé až kyselé (Anonymous e, 2015).

Radomyšlská pahorkatina se nachází v západní části regionu v povodí Otavy. Je velmi členitá, a proto její nadmořská výška kolísá v rozsahu 480 – 550 m. Podloží je z pestré série z horiny moldanubické jako jsou pararuly, ruly, či kvarcity, dále bychom tu našli i migmatity a granitoidy, jak středočeského plutonu červenského, tak i blatenského typu. Reliéf je silně rozčleněný erozně denudační, směrem na jihozápad – severozápad je s výraznými strukturními hřbety, setkáme se zde i se skláními tvary zvětrávání a odnosu, na severovýchodním kraji jsou pak stopy po zarovnání. Nejvyšším vrcholem je Tisovník s výškou 589 m. n. n. a Březový vrch s 571 m. n. m. (Demek, 1987). U této vrchoviny je BPEJ 7.26.01, ta spadá do sedmého klimatického regionu a je také nejvíce rozšířená, jedná se o 2. třídu ochrany zemědělského půdního fondu, její průměrná je 7 Kč za m². Hloubka půdy je převážně hluboká, ale objevuje se zde i středně hluboká a také velmi hluboká. Zrnitost půdy je středně těžká, jen výjimečně těžká, pórovitá je mírně až středně. Půdní pH je slabě kyselé až kyselé (Anonymous e, 2015).

Severozápadní okres patří Březnické pahorkatině, která je částí Benešovské pahorkatiny, do které zasahuje okrsek Mirotické vrchoviny s nejvyšším vrchem – Hrad. Tato pahorkatina je velmi členitá a nachází se v povodí Vltavy a Otavy. Podklad zde tvoří převážně granitoidy středočeského plutonu a proterozoické a paleozoické kontaktně metamorfované horniny ostrovní zóny. Reliéf je tektonicky porušený se strukturními hřbety a sukami. Nejvyšší vrch je zde Stráž s výškou 638 m. n. m. (Demek, 1987). Tato oblast spadá do 3. třídy ochrany zemědělského půdního fondu a průměrná cena je 7,04 Kč za m². Půda je hluboká až velmi hluboká, mocnost ornice je středně hluboká. Struktura půdy je drobtovitá, u hlubších horizontů je polyedrická nebo bez struktury. Oglejení je souvislé a výrazné v celém půdním profilu a to díky přechodnému i trvalému zamokření. Ve spodině je zrnitost půdy těžší, jinak je středně těžká. Pórovitost je mírná až středně pórovitá a pH je silně kyselé až slabě kyselé (Anonymous e, 2015).

Na severovýchodní části Písecka se pak nachází poslední vrchovina – Votická. Budována je z velké části velkým milevským masivem vyvřelých hornin, jinak označovanými jako durbachity. Votická vrchovina je plochá s rozlohou 498 km² a rozkládá se ve středním povodí Vltavy a dolní Lužnice. Pro tuto vrchovinu je typický erozně denudační reliéf, silně porušený – zlomy, se zřetelnými strukturními hřbety, sukami a s bohatými skalními tvary

zvětrávání a odnosu (Demek, 1987). BPEJ je 7.32.11 a spadá do sedmého klimatického regionu, jedná se o 2. třídu ochrany zemědělského půdního fondu, její průměrná je 5,14 Kč za m². Půda je zde středně hluboká až hluboká, naopak mocnost ornice je mělká až středně hluboká. Struktura půdy je drobtovitá, hlubší jsou pak bezstrukturní. Zrnitost půdy je lehká, je zde vyšší obsah grusu, je mírně pórovitá a její pH je slabě kyselé až kyselé (Anonymous e, 2015).

Mapa č. 2. – Okres Písek - <http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3305>

5. Metodika

5.1 Literární rešerše

Literární rešerši sepsala autorka práce ze zdrojů knih a časopisů, které ji byly zapůjčeny z Městské knihovny Písek a Šmidingerovi knihovny Strakonice. Hlavním krokem bylo sehnání a zapůjčení knih s tematikou okolo památných stromů, zákonem o ochraně přírody a krajiny, péči o stromy a ostatní s nimi spojené. Dalším krokem bylo nastudování problematiky z vybraných knih o památných stromech, a také pochopení a následné zpracování zákona o ochraně přírody a krajiny. Všechny informace se autorka práce snažila podat tak, aby čtenář snáze pochopil zadané téma.

5.2 Výběr území

Autorka bakalářské práce si zvolila okres Písek, který leží v Jihočeském kraji. Vybrán byl z důvodu autorčina bydliště v okrese a počtu zástupců památných stromů v krajině. Popis území byl získán pozorováním krajiny, jeho zpracování, ty informace, které nebylo možné vypořizovat, byly získány z internetových stránek, popřípadě ze softwaru ArcMap, kde byly použity podklady z Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního na internetových stránkách www.cuzk.cz.

5.3 Podklady

Popis okresu byl sepsán podle geologických, klimatických a geomorfologických poměrů, tyto informace byly nejčastěji získány z knih a internetových zdrojů. Aby mohly být památné stromy porovnány, musela autorka práce zjistit potřebné podklady. Tyto podklady byly čerpány ze stránek AOPK ČR (<http://drusop.nature.cz/>). Získání těchto podkladů bylo důležitou součástí pro sepsání přehledu pro okres Písek.

5.3 Průzkum kraje

První průzkum kraje proběhl v rozmezí měsíců říjen – listopad roku 2016, během tohoto mapování byly pořízeny fotografie a zapsány bližší informace o poloze a fyzickém stavu stromů. V měsících březen – duben roku 2017 bylo provedeno opětovné focení památných

stromů. Protože okres Písek je poměrně velké území byl použit, k přejezdům mezi památnými stromy, osobní automobil. K mapování památných stromů byly použity tyto pomůcky:

Mapa okresu: z internetové stránky www.mapy.cz, byla použita pro lepší orientaci.

Seznam památných stromů: přepsaný z AOPK ČR, pro lepší přehled památných stromů.

Zápisník: do zápisníku byly zapisovány údaje o památných stromech, jejich přesná lokace, druh, výška, obvod kmene, čísla fotografií, celkový a fyzický stav a jiné.

Fotoaparát: Na fotografování byl použit digitální fotoaparát Nikon Coolpix L830. Zmíněné fotografie jsou v kapitole 6. výsledky a diskuze.

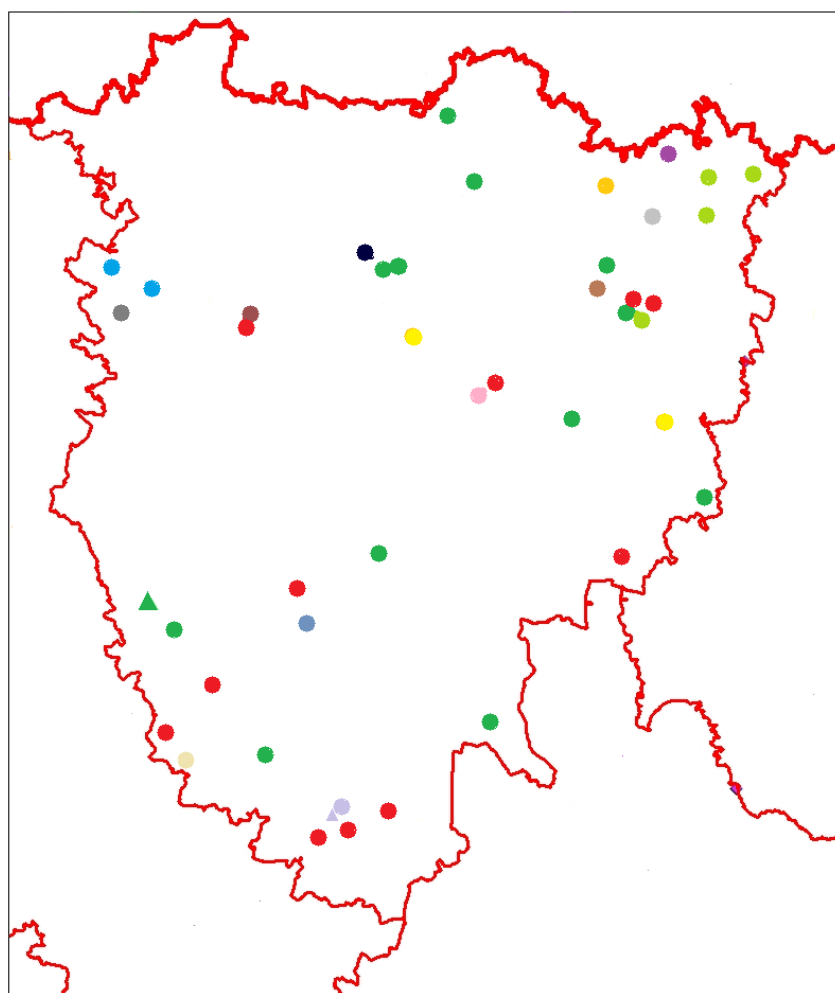
Programy v pc: Posledním krokem bylo zpracování získaných dat a informací v programech Microsoft Word a ArcMap.

5.4 Digitalizace

Mapová tvorba byla provedena v softwaru ArcMap, mapa v ní použita byla stažena ze serveru Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního (www.cuzk.cz). První krok bylo nastavení souřadnicového systému na S-JTSK Křovák East North, poté byla přidána ortofoto mapa a nakonec proběhlo založení bodů pod názvem památné stromy. Ke grafickému výstupu byla připojena severka, legenda a měřítko.

6. Výsledky a diskuze

Popisované území se nachází v Jihočeském kraji, v okrese Písek. Průměrná nadmořská výška je kolem 450 m. Okres je v mírném podnebí a průměrná roční teplota je 7,7 °C. Není žádným překvapením, že nejvíce zastoupenou dřevinou v tomto okrese je náš národní strom lípa malolistá (*Tilia cordata*), druhou zastoupenou dřevinou je pak dub letní (*Quercus robur*). Další zastoupenou dřevinou, méně typickou pro Českou republiku, je platan javorolistý (*Platanus × acerifolia*) a také nezvyklá dřevina mezi památnými stromy volená hrušeň obecná (*Pyrus communis*). Mimo již zmíněné tu také najdeme dub zimní (*Quercus petraea*) a dub červený (*Quercus rubra*), lípu velkolistou (*Tilia platyphyllos*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*) a javor stříbrný (*Acer saccharinum*) a javor klen (*Acer pseudoplatanus*), jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), habr obecný (*Carpinus betulus*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), jilm horský (*Ulmus glabra*) a jalovec obecný (*Juniperus communis*).

Legenda

Okres Písek	Lípa malolistá	Hrušeň obecná	Jinan dvoulaločný	
Platanová alej	Lípa velkolistá	Javor stříbrný	Habr obecný	Jilm horský
Lipová alej	Dub zimní	Javor klen	Buk lesní	Jalovec obecný
Platan javorolistý	Jasan ztepilý	Dub 7,5	Dub 3,75	Dub 0
Dub letní	Javor mléč	Dub červený		

Mapa č. 3. – Vyznačení památných stromů v okrese Písek

Lípa malolistá je strom středních rozměrů, dorůstající výšky 20 – 30 m a tloušťky kmene může mít přes 300 cm. Kůru má v mládí světlehnědou, později je borka rozpraskaná a tmavší barvy. Pupeny jsou střídavě postaveny, jsou tupé a vejčité. Listy jsou opadavé a srdčité, na vrcholu jsou zašpičatělé a u žilek je možno najít červené chloupky. Na lícové straně jsou listy tmavozelené a na rubové naopak světlazelené. Květy v červnu a červenci, květy jsou nažloutlé barvy a jsou postaveny do vzpřímeného květenství, to se pak mění v jednosemenné oříšky, které jsou rozmáčknout. Lípa srdčitá je převážně rozšířená po celé Evropě, zasahuje i do jižního Švédska a až k Uralu, u nás bychom ji našli v nížinách a pahorkatinách do výšky 500 – 600, často rostou na kamenitých sutích a dročinách. Lípa velkolistá je strom velkých rozměrů, její výška může být až 40 m a tloušťka kmene může přesahovat 400 cm. Kůru má načervenalé šedou až hnědou. Pupeny jsou stejné jako u lípy malolisté – střídavé, vejčité a tupé. Listy jsou také opadavé, ale jsou široce srdčité a jednoduché, velmi často jsou také asymetrické. Květy má lípa velkolistá v červnu, ty jsou žlutobílé a jsou umístěny v převislých květenstvích. Plody jsou kulovité oříšky, které jsou vyztuženy 4 k sobě kolmými žebry, ty zůstávají na stromě i přes zimu (Mezera, 1989).

Dub má asi 200 druhů a nachází se spíše v teplejších oblastech, u nás můžeme nalézt 4 druhy dubu – letní, zimní, slovenský a pýřitý. Dub letní je z našich zástupců nejvyšší, dorůstá výšky až 40 m. Má širokou, nepravidelnou korunu, která je hodně „vzdušná“. Kůru má v mládí hladkou a červenohnědou, později přechází barva do tmavošedé a kůra podélně praská. Pupeny má postaveny do spirály a jsou vejčité. Listy má opadavé, jednoduché a laločnaté, jsou široce obvejčité a 6 – 15 cm dlouhé. Květy v květnu se současným rozvíjením listů. Plody jsou u dubu nažky (žaludy), jsou 2 – 4 cm dlouhé v mělké číšce, zrají v období září – říjen. Dub zimní je strom střední výšky, dorůstá do 30 m a jeho koruna je nepravidelná a méně větvená než u dubu letního. Kůru má hladkou pouze v mládí, kdy je hnědošedá až šedá. Ve stáří podélně praská, ale rýhy nejsou tak hluboké jako u dubu letního. Pupeny jsou spirálovité a nahlučeny na konci větvičky. Listy jsou výrazně řapíkaté s dlouhým klínovitým nasedáním. Plodem jsou také nažky v krátké stopkaté číšce a jsou téměř přisedlé. Dub červený dorůstá výšky až 40 m. Kůru má hladkou. Pupeny jsou vejčité, střídavé a jejich barva je hnědá až tmavočervená. Listy jsou velké, laločnaté, které se na podzim zbarvují do žlutohnědé až červeno - oranžova. Plodem je nažka v číšce, které dozrávají až ve druhém roce.

Platan javorolistý se může dožít, i se svou výškou do 40 m, několik staletí. Jeho koruna je vejčitá a široká. Typická je pro něj jeho borka, která se odlupuje v plátech a tím zanechává

kmen v barvách šedé a krémově hnědé. Listy má opadavé, střídavé, jednoduché a s dlouhými řapíky. Platan má nevýrazné, či žádné květy (Mezera, 1989).

Další dřevina spadá do čeledi bukovitých, rodu buk. Tento rod obsahuje asi 10 druhů, ale v České republice bychom našli jen buk lesní. Ten dorůstá výšky 35 – 40 m a na volném prostranství vytváří širokou, košatou a rozložitou korunu, naopak v lesích, kde nemá místo, jsou stromy rovné se štíhlými kmeny. Borku má hladkou i do vysokého věku a barva je hnědá, později přechází do šedo – hnědé. Listy jsou opadavé, eliptické až vejčité. Barva listů se mění podle období, na jaře jsou světle zelené, v létě tmavnou a na podzim jsou hnědé. Plodem jsou dvě nažky (bukvice), které jsou ostře trojhranné, jehlanovitě uzavřené a v ostnitě číšce (Mezera, 1989).

Habr obecný spadá do čeledi lískovité, dorůstá do výšky 25 m. Jeho koruna je štíhlá a vejčitá, velmi často má vzrůst spíše keře, protože větve jdou od kmene. Kůra je nápadně hladká, černo – šedé barvy. Listy jsou opadavé a jednoduché. Tvar je vejčitě kopinatý, na podzim jsou sytě žluté nebo hnědo – žluté. Plodem je oříšek s trojcípým listencem (Mezera, 1989).

Jasan ztepilý je 40 m vysoký, mohutný strom s rovným kmenem. Má nepravidelnou a otevřenou korunu. Jeho kůra je v mládí zeleno – šedá a hladká, později ztmavne do šedo – hnědé a rozpraská. Listy jsou opadavé, vstřícné a lichozpeřené. Složený list může mít délku až 40 cm. Líc listu je matné zelený a rubová strana je o něco světlejší. Jeho plodem jsou okřídlené nažky z úzkým křídlem, které jsou matné a tmavohnědé (Mezera, 1989).

Javor klen je statný, 30 – 40 m vysoký strom s klenutou, pravidelnou a ne příliš rozložitou korunou. V mládí je kůra hladká a šedivá, později se odlupuje v destičkách. Listy má opadavé, vstřícné a jednoduché. Velké jsou 10 – 20 cm. Plodem jsou křídlaté nažky, které svírají ostrý úhel. Javor mléč je o něco menší strom, než je javor klen, měří až 30 m a jeho koruna je klenutá a pravidelná. Listy jsou opadavé, jednoduché a vstřícně postavené. Plodem je také křídlatá nažka, které svírají úhel tupý. Javor stříbrný dorůstá výšky až 30 m. Koruna stromu je rozložitá, široce vejčitá až kulovitá. Listy jsou vstřícné, jednoduché a laločnaté. Listy jsou na lící straně lesklé, hladké a sytě zelené, na rubu jsou naopak stříbřitě zbarvené a plstnaté (Úradníček, 2015).

Jinan dvoulaločný, jinak také známý jako gingo biloba, je dvoudomí a opadavý strom. Tento strom je považován za nejstarší žijící „fosílie“, jednotlivý strom se může dožít až 2000 let. Je vysoký 20 – 30 m a jeho koruna je štíhlá a kuželovitá, větve později odstávají do pravého

úhlu. Kůra je tmavohnědá a hluboce rozpraskaná. Listy jsou přechod mezi jehličnany a listnáči, jsou opadavé, ploché a vějířovité (Mezera, 1989).

Jalovec obecný je spíše keřovitá až stromovitá dřevina z čeledi cypřišovitě. Většinou je více kmenný keř až 10 m vysoký. Místo listů má jehlice, které jsou duté, úzké a kopinaté. Jsou 1 – 2 cm dlouhé a vyrůstají v tříčlenných přeslech. Na svrchní straně mají jehlice bílé voskové proužky (Mezera, 1989).

Jilm horský dorůstá výšky až 40 metrů. Jeho kůra šedohnědá a hladká, později ve stáří je pak rozpraskaná. Listy jsou opadavé, střídavé a drsně chlupaté. Jsou také mírné asymetrické a obvejčité. Jeho plodem je křídlatá nažka, kde je semeno umístěno ve středu. Jilm se může dožít až 500 let věku (Mezera, 1989).

Hrušeň obecná, která dosahuje výšky 15 – 25 m a tloušťky kmene 70 cm, má hladkou a šedohnědou kůru, která se později mění v rozpukanou. Listy jsou postaveny střídavě, jsou vejčité nebo okrouhlé. Plody mají nazelenavou barvu a jsou to malvice hruškovitého tvaru. Hrušeň obecnou bychom našli v jižní a střední Evropě a zasahuje také do Střední Asie. V České republice roste převážně v nížinách až pahorkatinách, ale nejvíce ji najdeme v lužních lesích. Je velmi citlivá na mrazy (Mezera, 1989).

Následující popis se týká pouze vybraných památných stromů z okresu Písek.

6.1 Jickovický habr

Jickovický habr obecný (*Carpinus betulus*) se nachází v lokalitě na Vartě za obcí Jickovice, roste přímo vedle již zbořené budovy, dříve možná malého domku. Strom sám o sobě roste ve velmi těžko přístupném terénu, jediná cesta k němu vede přes polorozpadlou kamennou hradbu, z druhé strany jej obklopují ruiny již zmíněné stavby. Strom byl vyhlášen roku 2001, z důvodů svých výjimečných rozměrů a také svým stářím. Stáří stromu se odhaduje asi na 250 let. Během posledních 10 let byly prováděny zdravotní řezy a byly odstraněny kmenové výmladky. Z mého šetření nejsem příliš nadšená. Strom je velmi proschlý a neudržovaný, zmiňovaná péče na stromě již není dnes vidět. Strom je „zarostlý“ keři a konkuruje si s lípou, která roste v jeho blízkosti.

První vůbec písemná zmínka pochází z roku 1790. Název obce je odvozen od slova stráž, jelikož zde přebývala vojska, která obléhala nedaleký hrad Zvíkov. Z mého pohledu je dnes osada Varta spíše chatová oblast. Jediná přístupová cesta, která sem vede, je z obce Jickovice, neboť z druhé strany protéká řeka Otava. Samotná cesta k památnému stromu se hledala velmi těžko, jelikož zde není žádný ukazatel, který by nás navedl.

Popis stromu dle AOPK ČR (k roku 2012):

Výška: 15 m

Obvod kmene: 210 cm

Výška koruny: 13,5 m

Šířka koruny: Neudána

Popis stromu dle vlastního průzkumu:

Výška: 17 m

Obvod kmene: 215 cm

Výška koruny: 14 m

Šířka koruny: 10 m

Podle pana MEZERY habr dorůstá výšky 10 – 25 m s tloušťkou kmene do 60 cm. Mohu říci, že jickovický habr je průměrně vysoký, ale za to dominuje šířkou svého kmene, který podle mého měření činí již pěkných 215 cm.

Fotografie č. 1. – Jickovický habr obecný

6.2 Jickovické lípy

Na jihozápadním konci od obce Jickovice směrem na Vartu se nacházejí dvě lípy malolisté (*Tilia cordata*), které mezi sebou mají malou kapličku a tím vytvářejí krásnou atmosféru. Obě lípy mají velmi dobrý zdravotní stav, jsou bez viditelného poškození a pravidelné udržované. Menší lípa (tj. na fotografii vlevo) má korunu utvářenou kodominantně, tj. že větve, které rostou a tloustnou stejně rychle a navzájem si konkurují a soupeří o to, která větev bude terminálem. Větší lípa (tj. na fotografii vpravo) je vitální a bez větších defektů. I když je vidět, že jedna větev byla odříznuta a další je velmi proschlá a poškozená. Další čeho jsem si všimla, že lípy byly nedávno prořezávané. Důvodem ochrany je vysoké stáří, mimořádná mohutnost a také díky krajino tvorné a ekologické funkci.

Kaplička Panny Marie, která stojí mezi lípami, byla vystavěna v 18 století a váže se k ní pověst, kterou sepsal do Pověstí Písecka, Strakonicka a Pošumaví Ondřej Fibich. V Jickovicích žila dívka, do které se zamiloval mladík z Varty. Jejich lásce, ale nebylo přáno, jelikož byl odveden na vojnu, díky bohatému písaři z Orlíka, který měl zálsk právě na onu dívku z Jickovic. Mladík byl odveden v den jejich svatby, ale ještě před tím mu dívka slíbila, že mu bude věrná, dokud se jí nevrátí. Za vesnicí byl velký kámen, ze kterého dívka vyhlížela svého milého, mezitím se jí narodil syn, ale mladík se nevracel. A jak plynul čas, rostl syn a sním i stromy, přes které neviděla a tak si nosila nové kameny, které skládala na sebe, aby mohla vidět do dálky. Dívka čekala až do své smrti. Lidé se pak rozhodli, že z kamenů postaví onu kapličku, která se dodnes nachází mezi lípami.

Popis stromu dle AOPK ČR (k roku 2012) – 1. Lípa vlevo, 2. lípa vpravo na fotografii:

Výška: 1. 20 m 2. 27 m

Obvod kmene: 1. 401 cm 2. 350 cm

Výška koruny: Neudána

Šířka koruny: Neudána

Popis stromu dle vlastního průzkumu:

Výška: 1. 25 m 2. 27 m

Obvod kmene: 1. 410 cm 2. 355 cm

Výška koruny: 1. 21 m 2. 16 m

Šířka koruny: 1. 12 m 2. 10 m

Při porovnání mého měření a měření dle AOPK ČR můžeme zjistit, že se lípy o něco rozšířily kmen, během pěti let to u první lípy je o devět centimetrů a u druhé centimetrů pět. Pan MEZERA napsal, že lípy rostou hlavně v nížinách, anebo pahorkatinách ve výšce 500 – 600 m. Jickovické lípy spadají s nadmořskou výškou 400 m do nížin.

Fotografie č. 2. – Jickovické lípy malolisté

6.3 Lípa u hřbitova

V Milevsku se na severním okraji areálu kláštera, v blízkosti hřbitovní zdi a kostela sv. Jiljí, se nachází lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), známá také jako Lípa u hřbitova. Tato lípa byla vyhlášena v roce 2000, protože je významnou dominantou města a zároveň se považuje za nejstarší strom Milevska, věk této lípy se odhaduje na 370 let. Zdravotní stav je velmi dobrý, na kůře nejsou známky poškození. Ochranné pásmo lípy je desetinásobkem průměru kmene, který byl měřen ve výšce 130 cm nad zemí. Tato lípa mě velmi ohromila, nejenom svojí výškou, ale také svým dominantním postavením u kostela.

Tato lípa se nachází na Milevské vlastivědné naučné stezce, jak je patrné z názvu, vede přes Milevsko a jeho blízké okolí. Stezka vás provede krajinou Povltaví a seznámí vás s technickými, přírodními a historickými oblastmi Milevska. Stezku můžete projít pěšky nebo na kole. Lípa u hřbitova je vedena jako „zastavení“ č. 12. K lípě se dá dostat několika způsoby. Jedna z možností je vydat se po zpevněné asfaltové cestě, která vede kolem kláštera a dovede nás přímo na parkoviště, u kterého lípa roste. Druhá z možností je udělat si hezkou procházku milevským městským parkem, tak jak jsem volila já. Tento park je umístěn před klášterem, park je na první pohled udržovaný a v době mého průzkumu se začala vegetace zelenat.

Popis stromu dle AOPK ČR (k roku 2012):

Výška: 34 m

Obvod kmene: 564 cm

Výška koruny: 21 m

Šířka koruny: 18 m

Popis stromu dle vlastního průzkumu:

Výška: 35 m

Obvod kmene: 595 cm

Výška koruny: 18 m

Šířka koruny: 20 m

Pan MEZERA uvádí, že lípa velkolistá dorůstá do výšky 25 – 30 m a obvodu kmene přes 400 m. Také uvádí, že má dlouhý rovný kmen a štíhlou korunu. Jak můžeme vidět na fotografii č. 3 hřbitovní lípa na Milevsku má korunu krásně rozvětvenou. Také obvod kmene u ní činí skoro 600 cm.

Fotografie č. 3. – Lípa velkolistá u hřbitova

6.4 Klášterní lípa

Další lípa malolistá (*Tilia cordata*), která se nachází v areálu kláštera, roste přímo na nádvoří Milevského kláštera. Věk této lípy se odhaduje na cca 230 let. Lípa byla vyhlášena stejného roku jako lípa u hřbitova, tj. v roce 2000. Důvodem ochrany bylo, že strom je historicky cenný a tvoří významnou dominantu areálu kláštera. Zdravotní stav je velmi dobrý, na stromě nejsou žádné známky poškození. Její kmen se dělí do třech větví, které esteticky tvoří pravidelnou korunu. Na lípě je také možno najít štítek, na kterém je napsáno – Svatá Ludmila, lípa srdčitá. Bohužel se mi nepodařilo zjistit z žádných zdrojů, proč je lípa takto pojmenována, ale domnívám se, že je pojmenována Ludmile, která byla manželkou Bořivoje I. a také byla prohlášena za první českou svatou.

Klášterní lípa roste na prvním nádvoří v Milevském klášteře a dotváří tak jeho krásný obraz. K lípě se dostaneme přes milevský městský park stejně, tak jako po cestě, která vede na parkoviště ke hřbitovu, protože areál kláštera na něj navazuje. Areál je velmi krásný, nejenže se na prvním nádvoří nachází památná lípa, ale našli byste tu i fontánu a vchod do již zmíněného kláštera, který patří premonstrátům. Na informační tabuli, která se nachází u vchodu vpravo, se můžete dozvědět, že tento klášter je nejstarší v jižních Čechách. Byl založen v roce 1187 velmožem Jiřím z Milevska. Jedná se o klášter premonstrátů, kteří sem přišli z Želivi. V roce 1420 byl klášter vypálen husity, po tomto incidentu klášter měnil vlastníky, až byl nakonec zrušen. V roce 1623, tedy po bitvě na Bílé hoře, byla část kláštera vrácena premonstrátům, po 162 letech byl klášter opět zrušen a až od roku 2001 klášter konečně plní svou funkci a sídlí zde Řeholní dům premonstrátů.

Popis stromu dle AOPK ČR (k roku 2012):

Výška: 32 m

Obvod kmene: 478 cm

Výška koruny: 27,5 m

Šířka koruny: 18 m

Popis stromu dle vlastního průzkumu:

Výška: 32 m

Obvod kmene: 490 cm

Výška koruny: 29 m

Šířka koruny: 16 m

Lípa od posledního šetření AOPK ČR nezměnila, to může být způsobeno pravidelnou péčí a zastřiháváním horních větví. Klášterní lípa má obvod kmene 490 cm, což je o 190 cm více, než uvádí pan Mezera.

Fotografie č. 4. – Klášterní lípa malolistá

6.5 Platanová alej

Protivínské platany javorolisté (*Platanus × acerifolia*) mají více než stoletou tradici. Dnes je místní trojřadá alej velmi ojedinělá v našem podnebí a je vedena jako chráněná. Tato alej má 57 stromů, které jsou chráněné a dalších 17 platanů jsou v přilehlé aleji, 15 jich je v areálu pivovaru a jeden dokonce na náměstí, všechny jsou chráněné jako památné stromy.

Platanová alej v Protivíně byla vysazena v roce 1872. Velmi neobvyklé je umístění, protože alej lemuje silnici i cestu pro pěší. Chráněné se staly roku 1995, proslavily se díky tomu, že místnímu pivovaru daly jméno, ten má i list platanu na etiketě, také se jedná o nejstarší jihočeský pivovar. Kdy byl přesně postaven, to není známo, jelikož není dostatek písemných zpráv, i když na začátku aleje se nachází část sudu, na kterém je datum založení 1598 (viz fotografie č. 5.).

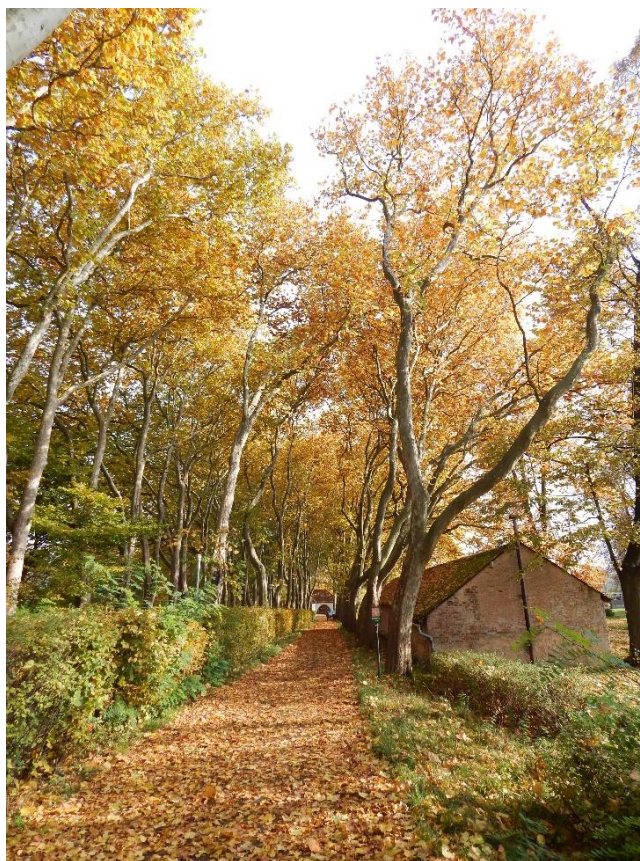
Popis stromu dle AOPK ČR (k roku 2012):

Obvod kmene: od 160 do 360 cm

Fotografie č. 5. – Přední část sudu na začátku Protivínské alej

Památný strom, který se roste na náměstí v Protivíně (fotografie č. 7), se nachází u Protivínského zámku, ten byl založený v polovině 13. století. Vůbec první zmínka o tomto zámku je z roku 1282, když patřil Pruschenkům ze Stettenberka, v té době byl vystavěn jako hrad. Karel IV. pak zapsal další zmínku v roce 1334 do svého spisu Majestas Carolina. V roce 1979 musel být zámek uzavřen a rekonstruován kvůli svému havarijnímu stavu. Později ve 20. století fungoval jako hotel. Zde byl také sepsán román Cirkus Humberto Eduardem Bassem, který zde také pobýval. Bohužel teď je zámek v soukromém majetku a je uzavřen pro veřejnost.

Fotografie č. 6. – Platanová alej v Protivíně

Fotografie č. 7. – Platan na náměstí v Protivíně

Pan MEZERA uvádí ve své knize, že platan javorolistý má obvod kmene přes dva metry, z toho vyplývá, že protivínská alej a její okolní stromy patří do průměru. Dále také uvádí, že platanům se nejlépe daří na aluviálních hlinitopísčitéch nánplavech v luzích. Protivínské platany, ale na těchto půdách nerostou, jsou situovány na kopci, kde jsou půdy sušší, tudíž mají podle mého zhoršené podmínky pro růst.

6.6 Chlaponické lípy

Dvě chlaponické lípy malolisté (*Tilia cordata*) se nacházejí kousek od bývalé hospody „U slunce“, toto místo je místními také nazýváno jako „u sluníčka“. Jedna z lip již neexistuje a jediné, co po ní zbylo, je pouhý zlomený kmen. Druhá lípa je na tom o něco lépe, ale je na ní vidět, že ji nebyla poskytnuta dostatečná péče. Lípy byly vyhlášeny z důvodu hnízdění kavky obecné, rok vyhlášení se mi nepodařilo zjistit. K lípě se dá velmi těžko dostat, jelikož cesta a okolí stromů je zarostlé šípkovými keři. Tabuli s označením památné stromy jsem velmi těžko a dlouho hledala, kdybych byla osoba, která tudy pouze prochází, a neznala bych tuto skutečnost, viděla bych pouze starý proschlý strom.

Umístění lip je u bývalé cesty, která vedla z obce Chlaponice do Písku, tato cesta je podle mého dědy uzavřena již přes 50 let, cesta postupně zarůstá vegetací a v dnešní době ji využívají pouze místní zemědělci. Tato cesta se nachází mezi dalšími dvěma komunikacemi, novější komunikace byla vystavěna před 20 lety, je to čtyřproudová silnice pro motorová vozidla, spojující Prahu – Písek. Druhá starší komunikace, která byla nahrazena již zmíněnou čtyřproudovou silnicí, je dnes využívána pouze místními obyvateli, jako zkratka do města Písek. Pro zajímavost, zde byl natáčen (i mimo jiné) film Duhová kulička v roce 1985. V tomto filmu je možné zahlédnout na několika záběrech ještě nepoškozené lípy.

Popis stromu dle AOPK ČR (k roku 2012):

Nic neudáno

Popis stromu dle vlastního průzkumu:

Výška: 32 m

Obvod kmene: 400 cm

Výška koruny: 28 m

Šířka koruny: 10 m

Fotografie č. 8. – Chlaponické lípy malolisté

Na stránkách AOPK ČR se lze dozvědět, že jedna lípa již neexistuje a je tu po ní pouze kus kmene. Bohužel z mého pozorování jsem zjistila, že lípa se pravděpodobně zlomila a její odlomená část zůstala ležet pod stromy. Dle mého názoru by bylo dobré, aby majitel pozemku, zavolal arboristickou firmu, která by odstranila již ztrouchnivělý kmen a provedla patřičné úpravy na lípě, která se zachovala.

6.7 Zajímavosti

Za zmínku také stojí národní kulturní památka lipová alej u Drhově, která vede od zámku Drhově k Nové hospodě. Tato alej byla vysázena v 1. polovině 19. století a u ní byly postaveny také dvě kapličky. Z příběhů se lze dozvědět, že po cestě lipovou alejí jezdil sám císař Franz Josef do zámecké kaple sv. Anny.

Fotografie č. 9. – Lipová alej u Drhově

Dále bych se chtěla zmínit o památném stromu, který není z píseckého okresu, ale stojí za zmínku neboť je důkazem, že i české památní stromy se mohou umístit na celoevropském žebříčku. Tento strom pochází z Lipky na Chrudimsku, jedná se o lípu malolistou (*Tilia cordata*) a byla zapsána do soutěže Evropský strom roku 2017, kde se umístila na třetím místě. O titul soutěžilo dalších 16 zemí (Anonymous, d).

6.8 Návrh na vyhlášení nového památného stromu

Návrh na vyhlášení památných stromů

Název navrhovaného památného stromu: Jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) pod hřbitovem

Obec: Čížová

Katastrální území: Bošovice u Čížové

Výška stromu: 1. 18 m

2. 27 m

3. 27 m

Výška koruny: 1. 15 m

2. 20 m

3. 16 m

Šířka koruny: 1. 12,5 m

2. 10 m

3. 10 m

Obvod kmene v 1,3 m: 1. 210 cm

2. 220 cm

3. 210 cm

Parcelní číslo pozemku: 115/1

Souřadnice: 49.3535486N, 14.0834167E

Vlastník: Obec Čížová, č. p. 75, 39831 Čížová

Popis lokality

Místo, kde se kaštany nachází je ve výšce 474 m. n. m a je ve vzdálenosti asi 300 m od hřbitova Sv. Jakuba v obci Čížová. Obec Čížová leží v okrese Písek, 6km severo-západně od okresního města, 3km od hlavní komunikace Písek-Praha (křižovatka Nová Hospoda). Stromy se nacházejí ve volném prostranství, obklopeny polnostmi. Nově se zde byla vytvořena naučná stezka, na které kaštany rostou. U kaštanů se nachází také přírodní studánka, u které jsou vysázeny maliny. Cesty ke stromům jsou čtyři, všechny jsou nezpevněné. První cesta vede od kaštanů k „Ovčínu“ (místní název pro osadu, mezi obcemi Bošovice a Čížová). Druhá cesta se táhne na sever k hřbitovu u Sv. Jakuba, tato cesta společně s cestou od kaštanů na východ je součástí naučné stezky. Poslední cesta je směrem na jihozápad do obce Bošovice.

Popis stromů

Kaštany jsou osázeny do trojúhelníku, nachází se ve stádiu vrcholné dospělosti až v počátku senescence. Stanovištní podmínky nejsou moc příznivé, jelikož se stromy nachází v kopci. Okolí není nijak poškozené, ačkoliv se lokalita nachází mezi polnostmi. Přímou mezi stromy vyvěrá pramen, který je v letních měsících přínosem vody. Na stromech nebyly objeveny žádné plodnice dřevokazných hub ani jiných škůdců dřevin. První ze tří kaštanů nejmenší, ale nejzdravější, jeho koruna je symetrická, kůra je bez poškození. Zbylé dva kaštany mají částečně prochlé větve. Jejich koruny jsou asymetrické, odklání se na jih. Jeden z těchto dvou stromů (nejvyšší) má mírně stočený kmen, to mohlo způsobit rozdvojení kmene v mládí a následné zkroucení větví. U třetího kaštanu je koruna velmi rozvětvená. Kaštany jsou zajímavé svojí lokací na naučné stezce, svým věkem, výškou i umístěním u pramene a zajímavým zasazením do krajiny, které působí dominantně a vyzívá k odpočinku.

Podmínky ochrany

Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji. Jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil. Každý památný strom má ze zákona ochranné pásmo (§ 46 odst. 3 zákona o ochraně přírody). V ochranném pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost.

Mapa č. 4. – Lokace stromů (www.mapy.cz)

7. Závěr

V teoretické části jsem se zaměřila na památné stromy všeobecně, snažila jsem se popsat, jaký byl vztah stromů s člověkem v dřívější době. V různých mytologiích z celého světa je strom jeden z nejzákladnějších symbolů, který se velmi často spojuje s člověkem. Strom jako symbol poznání můžeme najít v Bibli, v severské mytologii byl uctíván strom jménem Yggdrasil, stálezelený vzrostlý jasan, který měl představovat celý svět. Keltové měly také velkou úctu ke stromům, najevo to dávaly pojmenováváním svých kmenů po stromech a mnoho dalších. Dále jsem se snažila popsat databázi památných stromů tak, aby ji čtenář mohl snáze pochopit.

Moje oblast pozorování památných stromů byl okres Písek, který se nachází v Jihočeském kraji. Velmi pěkné zjištění pro mě bylo v oblasti Protivína, kde se nachází platanová alej, Protivín sčítá dohromady 90 památných stromů. Dalším velmi příjemným zjištěním, byl stav památných stromů, většina jich byla ve velmi dobrém stavu a byla na nich vidět nedávná úprava a péče, protože AOPK ČR v roce 2012 provedlo údržbu stromů a jejich opětovné přeměření a zhodnocení stavů. Ovšem některé památné stromy, by potřebovali mnohem lepší a větší péči.

8. Literatura:

8.1 Literární zdroje:

DEMEK, Jaromír. *Hory a nížiny: zeměpisný lexikon ČSR*. Praha: Academia, 1987.

FIBICH, Ondřej. Prácheňský poklad. Ilustroval Zdirad J. K. ČECH. Strakonice: O. Fibich, 2006.

HRUŠKOVÁ, Marie a Bedřich LUDVÍK. *Paměť stromů*. Praha: Mladá fronta, 2006

HRUŠKOVÁ, Marie. *Kult stromů v zemích Koruny české*. Praha: Abonent ND, 2005.

HRUŠKOVÁ, Marie a Jaroslav TUREK. *O památných stromech*. Ilustroval Jaroslav TUREK. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, SPN

HRUŠKOVÁ, Marie a Jaroslav TUREK. *Památné stromy*. Praha: Silva Regina, 1995.

JECH, Karel, ed. *Kulturní krajina, aneb, Proč ji chránit?: téma pro 21. století*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2000.

KOLAŘÍK, Jaroslav. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*. Vlašim: ČSOP Vlašim, 2005. Metodika (Český svaz ochránců přírody).

MASER, Chris. *Prastarý les*. Přeložil Anna PILÁTOVÁ. Tulčík: ABIES - vydavateľstvo Lesoochranárskeho zoskupenia VLK, 2003.

MEZERA, Alois. *Naše stromy a keře*. 2., přeprac. vyd. Ilustroval Květoslav HÍSEK. Praha: Albatros, 1989. Oko, sv. 25.

MIKO, Ladislav. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem.

NĚMEC, Jan. *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Olympia, 2003.

VĚTVIČKA, Václav a ILUSTRACE VLASTA MATOUŠOVÁ A JAN MAŠEK. *Stromy a keře*. Vyd. 2. Praha: Aventinum, 2005

8.2 Internetové zdroje

ANONYMOUS, a. *Okres Písek*. *Www.wikipedia.cz* [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_P%C3%ADsek

ANONYMOUS, b. *Evidence památných stromů* [online]. 2017, 1 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/pamatne-stromy/evidence-pamatnych-stromu/>

ANONYMOUS, c. Památné stromy [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.treemen.cz/pamatne-stromy>

ANONYMOUS, d. Česká lípa slaví úspěch v celoevropské soutěži stromů. Noviny.cz [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/432741-ceska-lipa-slavi-uspech-v-celoevropske-soutezi-stromu.html>

ANONYMOUS, e. eKatalog BPEJ [online]. 2015 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://bpej.vumop.cz/>

ČESKÝ ROZHLAS. Proč je lípa českým národním symbolem? Porazila totiž dub!. Radiožurnál [online]. 2014 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/encyklopedie/_zprava/proc-je-lipa-ceskym-narodnim-symbolem-porazila-totiz-dub--1373710

REŠ B., 1998: Památné stromy. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha. Ústřední seznam ochrany přírody (dostupné z <http://drusop.nature.cz>)

ŠTĚRBA, Pavel. Databáze památných stromů. Ochrana přírody [online]. 2015, [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/vyzkum-a-dokumentace/databaze-pamatnych-stromu/>

ÚRADNÍČEK, Luboš. Javor stříbrný. Lesnické práce [online]. 2015 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-92-2013/lesnicka-prace-c-7-13/javor-stribrny>

ZELENKOVÁ, Alena. Vedení geografických dat o památných stromech. Ochrana přírody [online]. 2012, [cit. 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/vyzkum-a-dokumentace/vedeni-geograficky-dat-o-pamatnych-stromech/>

Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny: Památné stromy a jejich ochranná pásma. In: ročník 1992, číslo 114.

9. Seznamy

9.1 Seznam obrázků

Obrázek 1. - Ukázka z databáze AOPK ČR- <http://drusop.nature.cz>

Obrázek 2. – Porovnání vrstvy památných stromů před revizí a po revizi - <http://www.casopis.ochranaprirody.cz>

Mapa č. 1. - Zařazení povodí do klimatické oblasti – is.cuni.cz

Mapa č. 2. – Okres Písek - <http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3305>

Mapa č. 3. – Vyznačení památných stromů v okrese Písek – ArcMap - geoportal.cuzk.cz

Mapa č. 4. – Lokace stromů – www.mapy.cz

9.2 Seznam fotografií

Fotografie č. 1. – Jickovický habr obecný – zdroj vlastní

Fotografie č. 2. – Jickovické lípy malolisté - zdroj vlastní

Fotografie č. 3. – Lípa malolistá u hřbitova - zdroj vlastní

Fotografie č. 4. – Klášterní lípa malolistá - zdroj vlastní

Fotografie č. 5. – Přední část sudu na začátku Protivínské aleje - zdroj vlastní

Fotografie č. 6. – Platanová alej v Protivíně - zdroj vlastní

Fotografie č. 7. – Platan javorolistý na náměstí v Protivíně - zdroj vlastní

Fotografie č. 8. – Chlaponické lípy malolisté - zdroj vlastní

Fotografie č. 9. – Lipová alej u Drhovle - zdroj vlastní